

4. ILAC G19:08/2014 Modules in Forensic Science Process. URL: https://ilac.org/latest_ilac_news/ilac-g19082014-published/ (дата звернення: 01.07.2024).

5. ISO 21043-1:2018 Forensic sciences – Part 1: Terms and definitions. URL: <https://www.iso.org/ru/standard/69732.html> (дата звернення: 01.07.2024).

6. ISO 21043-2:2018 Forensic sciences – Part 2: Recognition, recording, collecting, transport and storage of items. URL: <https://www.iso.org/standard/72041.html> (дата звернення: 01.07.2024).

ФУНКЦІОНУВАННЯ ДАКТИЛОСКОПІЧНИХ ОБЛІКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Попович Марія,

старший судовий експерт

сектору дактилоскопічних досліджень та обліку

відділу криміналістичних видів досліджень

*Закарпатського науково-дослідного експертно-криміналістичного
центру Міністерства внутрішніх справ України*

Сучасний стан криміналістики, що пройшла в своєму розвитку великий шлях від її розрізнених у минулому окремих галузей до чіткої системи наукового знання, характеризується високим рівнем комплексного виконання в цілях правосуддя досягнень науково-технічного прогресу, глибокою розробкою її методологічних проблем, тактики і методики розслідування злочинів.

Засоби збирання та концентрації інформації про вчинені злочини виникли на світанку криміналістики. Засобами концентрації стали обліки і картотеки різних слідів злочинів, осіб, що раніше вчинили злочини, колекції засобів вчинення злочинів і предметів з їх слідами – все це, як і багато іншого, створило базу для появи кримінальної реєстрації і криміналістичних обліків.

Криміналістичні обліки створюються з метою використання їх для запобігання, виявлення, розкриття і розслідування злочинів та інших правопорушень при здійсненні оперативно-розшукової діяльності, дізнання та досудового слідства, а також з метою підвищення рівня інформаційного забезпечення проведення експертних досліджень.

Функціонування криміналістичних обліків ґрунтується на принципах законності, гуманізму, поваги до прав та свобод людини і

громадянина, наукової обґрунтованості, усебічності та повноти застосування спеціальних знань.

За допомогою кримінальної реєстрації вдається вирішувати такі завдання розслідування, як встановлення факту притягнення особи раніше до кримінальної відповідальності; виявлення невідомого злочинця, який зник з місця події, або особи, яка вчинила втечу з місць позбавлення волі; ідентифікацію злочинця за його слідами; встановлення особи невідомого трупа та ін. [1].

Сьогодні найбільш інформативним та результативним із криміналістичних обліків є дактилоскопічний, який функціонує в структурних підрозділах системи МВС та Національної поліції України – Державному науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС та у Департаменті інформаційно-аналітичної підтримки Національної поліції України. Дактилоскопічний облік призначений для розшуку людей, які зникли безвісти; встановлення за невідомими трупами особи людини; підтвердження особи людини, яка раніше була піддана дактилоскопіюванню; встановлення осіб, які залишили сліди рук на місці події; встановлення фактів залишення однією особою слідів рук при вчиненні різних злочинів [2].

Дактилоскопічний облік складається з: дактилокартотек – масиву дактилокарт невідомих трупів; безвісно зниклих осіб та осіб, які були піддані дактилоскопіюванню; слідотек – реєстраційних карт слідів рук, які вилучені під час оглядів місць подій за фактами нерозкритих злочинів та безвісного зникнення осіб. Основним нормативно-правовим актом взяття осіб на дактилоскопічний облік є «Інструкція про порядок функціонування дактилоскопічного обліку Експертної служби МВС України», яка затверджена наказом МВС України від 11.09.2001 р. № 785 і зареєстрована у Міністерстві юстиції України 25.12.2001 р. [3].

Необхідність широкого застосування дактилоскопічних обліків в Україні зумовлена багатьма факторами. Насамперед, це ідентифікація загиблих від рук російського агресора, що дасть необхідні дані для більш цілеспрямованих дій щодо встановлення та затримання злочинців. Щоб встановити збігання пальців рук, повністю функціонує автоматична ідентифікаційна дактилоскопічна система, яка аналізує ознаки в закодованих слідах, перевіряє їх за десятками тисяч відбитків, які внесені до масиву, та видає список найбільш подібних відбитків, які потім перевіряються оператором власноруч [4].

Автоматизована дактилоскопічна ідентифікаційна система (далі АДІС) має кілька переваг перед іншими системами біометричної ідентифікації. Ось основні з них:

Зрілість та доведена надійність. Дактилоскопична ідентифікація використовується вже понад століття, а технологія АДІС розвивається протягом десятиліть, що робить її зрілою та надійною. Відбитки пальців є унікальними для кожної людини і залишаються незмінними протягом життя, що робить їх високонадійним засобом ідентифікації.

Економічність. Низька вартість сенсорів, сканери відбитків пальців, зазвичай, коштують менше порівняно з іншими біометричними пристроями, такими як системи розпізнавання райдужки або обличчя.

Широка доступність. Через довгу історію та широке використання, сенсори відбитків пальців та системи АДІС є широко доступними і виграють від економії на масштабі.

Мінімальне навчання. Використання сканерів відбитків пальців та систем АДІС зазвичай вимагає мінімального навчання у порівнянні з деякими іншими біометричними системами.

Висока точність та унікальність. Унікальні візерунки: кожна людина має унікальний візерунок відбитків пальців, навіть ідентичні близнюки мають різні відбитки.

Стабільність з часом. Відбитки пальців не змінюються значною мірою протягом життя людини, що забезпечує довгострокову надійність біометричних даних.

Масштабованість. Великі бази даних: системи АДІС розроблені для обробки великих баз даних і можуть ефективно керувати та здійснювати пошук у мільйонах записів відбитків пальців.

Швидкість. Сучасні системи АДІС оптимізовані для швидкої обробки та порівняння, що робить їх придатними для застосувань, які вимагають швидкої ідентифікації.

Отже, можемо дійти висновку, що дактилоскопія не лише допомагає в розслідуванні та розкритті злочинів, а й постійно технічно вдосконалюючись, стає надійним помічником у процесі розслідування злочинів. Дактилоскопичні системи ідентифікації все ще залишаються надійними та достатньо швидкими для вирішення покладених на них завдань. Упровадження високорозвинених систем в дактилоскопичному обліку якісно відобразилась на розвитку криміналістичної реєстрації загалом.

Література:

1. Біленчук П.Д. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів : Навч. посіб. для студ.ВНЗ // МАУП; П.Д. Біленчук, А.П. Гель, Г.С. Семаков. – Київ, 2007. – 510 с.

2. Глібоко В.М., Дудніков А.Л., Журавель В. А. та ін. Криміналістика : підручник для студентів юрид. спец, вищих закладів

освіти / за ред. В.Ю. Шепітька. К. : Видавничий Дім «ІнЮре», 2001. 684 с.

3. МВС України; Наказ, Інструкція від 11.09.2001 № 785

4. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/download/188/171/>

ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пчолкін Валерій,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу,
криміналістики та експертології*

Харківського національного університету внутрішніх справ

В умовах дії правового режиму воєнного стану актуальним завданням правоохоронних органів України є захист суб'єктів господарювання та держави від злочинних посягань. Судово-слідча практика свідчить, що ефективність розслідування кримінальних проваджень багато в чому залежить від своєчасного призначення і якісного проведення судових експертиз. Об'єктами експертного дослідження у сфері господарської діяльності можуть стати як продовольчі так і непродовольчі товари, сировина, напівфабрикати, тара і упакування, товарно-транспортні документи, акцизні марки, а також сертифікати відповідності, ліцензії тощо. Отже, від належного забезпечення експертного дослідження значною мірою залежить повнота та якість одержання доказів у кримінальному провадженні.

Стаття 1 Закону України «Про судову експертизу» визначає судову експертизу як «дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду» [1]. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) регламентує підстави проведення експертизи, порядок залучення експерта та спеціаліста, отримання зразків для проведення експертизи, порядок вирішення питання про відвід експерта, спеціаліста та ін. [2].

Водночас, на думку В. В. Сокурєнка, «окремої уваги заслуговують не тільки процесуальні, а й методичні проблеми використання судових експертиз у кримінальному провадженні. Для розвантаження